

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1ο (μονάδες 15)

Πρόθεση του συγγραφέα είναι να προβληματίσει τον αναγνώστη σχετικά με την αντιφατική φύση του ανθρώπου. Επιχειρεί να πείσει για αυτόν τον ισχυρισμό του (επίκληση στη λογική), φέρνοντας ως τεκμήρια ένα ιστορικό παράδειγμα και τη μαρτυρία μιας ερευνήτριας ανθρωπολόγου. Το πρώτο αφορά το ταξίδι του Χριστόφορου Κολόμβου στις Μπαχάμες, στα τέλη του 15ου αιώνα και την εκ μέρους του σύλληψη της ιδέας περί υποδούλωσης των εκεί ιθαγενών και την υλοποίησή της. Το δεύτερο αναφέρεται στην ύπαρξη ανθρώπων στον Ειρηνικό Ωκεανό που δεν κατανοούν και νιώθουν αποτροπιασμό με τη χρήση βίας ακόμη και στον 20ό αιώνα. Ο συγγραφέας επιστρατεύει ειρωνικό ύφος προκειμένου να αντιπαραβάλλει τη βίαιη συμπεριφορά των «πολιτισμένων» (σχήμα κατ' ευφημισμόν) αποίκων με τους άκακους «άγριους» στο πρώτο τεκμήριο αφενός, και αφετέρου στο δεύτερο τεκμήριο διερωτάται, ως ένας από εμάς, (μέσω υποθετικού συλλογισμού σε ρηματικό πρόσωπο α' πληθυντικού), για το ποιοι είμαστε τελικά: άγγελοι ή θηρία.

Ερώτημα 2ο (μονάδες 10)

α) Δεδομένου ότι βασικός σκοπός του συγγραφέα στο συγκεκριμένο κείμενο είναι να πείσει και να γίνει αποδεκτός ο λόγος του, γι' αυτό χρησιμοποιεί ποικίλες τεχνικές ως προς το πώς θα παρουσιάζει τη θέση του. Στον τρόπο πειθούς που είναι η επίκληση στη λογική του αναγνώστη, ως μέσο πειθούς αξιοποιείται, στη συγκεκριμένη περίπτωση, παράδειγμα ιστορικού χαρακτήρα, όπου γίνεται αφήγηση ενός συμβάντος της πραγματικότητας, κι αυτό συνιστά μαρτυρία ενός αυτόπτη και αυτήκοου παριστάμενου στο συγκεκριμένο συμβάν. Η παραπάνω επιλογή γενικώς θεωρείται ασφαλές τεκμήριο και έχει αποδεικτική αξία για του λόγου το αληθές του συγγραφέα.

β) «Η σκοτεινή πλευρά της σοκολάτας», ως τίτλος του Κειμένου 2, είναι δηλωτικός του περιεχομένου, άμεσα σχετιζόμενος με το θέμα του κειμένου, υποδηλώνει καταγγελτικό σχόλιο του συντάκτη, στο οποίο διαφαίνεται η άποψή του για τις δυσμενείς, απάνθρωπες συνθήκες εργασίας ακόμη και παιδιών (που αναπτύσσονται σε όλες τις παραγράφους του κειμένου από την πρώτη ως την επιλογική). Στον τίτλο χρησιμοποιείται μεταφορική γλώσσα (σκοτεινή, επιπλέον συγκινησιακά και ιδεολογικά φορτισμένη λέξη), που δεν κινείται στο ίδιο υφολογικό επίπεδο με το περιεχόμενο του κειμένου (πληροφοριακό, σοβαρό). Όμως, άμεσα μεταδίδει το μήνυμα, χωρίς χρήση ρήματος και με τη συγκεκριμένη διάταξη λέξεων, όπου η έμφαση δίνεται στον επιθετικό προσδιορισμό σκοτεινή. Γενικά, ο τίτλος είναι ευσύνοπτος του περιεχομένου, εύστοχος και επικοινωνιακά αποτελεσματικός, αφού προσελκύει το ενδιαφέρον και κινητοποιεί την κριτική σκέψη του αναγνώστη.

Ερώτημα 3ο (μονάδες 10)

Κοινό είναι το θεματικό κέντρο και στα 2 κείμενα: η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο είτε πρόκειται για το υπερατλαντικό δουλεμπόριο από τον 15^ο αιώνα (όπως ευσύνοπτα περιγράφεται στον τίτλο του Κειμένου 1), είτε για τους εργαζόμενους, κάτω από εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες, στη βιομηχανία της σοκολάτας στη σύγχρονη εποχή (Κείμενο 2).

Ανάλογες είναι οι δραματικές επιπτώσεις, λόγω αυτών των συνθηκών, αφενός στη ζωή των ιθαγενών στα νησιά της Καραϊβικής, οι οποίοι οδηγήθηκαν στην εξαφάνισή τους σχεδόν, αφετέρου στη σωματική ακεραιότητα και υγεία των εργαζόμενων παιδιών στη Δυτική Αφρική.

Άλλη ομοιότητα ανάμεσα στα 2 κείμενα είναι η αντιστροφή των όρων στο Κείμενο 1, αφού δεν αντιστοιχούν στην πραγματικότητα ανάμεσα στους «πολιτισμένους» και τους απολίτιστους «άγριους» (επισημαίνεται –ειρωνικά- από τον συγγραφέα με τη χρήση των εισαγωγικών) και στην αντιστροφή των όρων γλυκιά και πικρή γεύση της σοκολάτας στο Κείμενο 2, αφού είναι πικρή για τους εργαζόμενους στην επεξεργασία του κακάο στη Δυτική Αφρική, ενώ είναι γλυκιά η σοκολάτα στην απόλαυσή της από τους καταναλωτές της στη Δύση.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Επισημαίνεται ότι ο/η μαθητής/-τρια εκφράζει την προσωπική του/της τοποθέτηση με αφήρμηση το λογοτεχνικό κείμενο και ότι οποιαδήποτε απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.

Η Αννέζω, δέσμια των παραδόσεων που κυκλοφορούσαν στο νησί, κατακλύστηκε από αισθήματα τρόμου: *«όταν ... συνάντησε στην κουζίνα μια μαύρη με κελεμπία, κόντεψε να το βάλει στα πόδια από την τρομάρα της»*. Με σχήμα συνεκδοχής εκφράζεται η - σχεδόν αντανάκλαστική - αντίδραση της Αννέζως να φύγει μακριά από την – κατά τα άλλα – *«πολύ άξια γυναίκα»* στην εργασία που είχε αναλάβει, γιατί είχε ακούσει και πιστέψει: *«πληθώρα παραδόσεων και μύθων που είχαν πρωταγωνιστή το φάντασμα του Αράπη... που σέρνει τις αλυσίδες του στα υπόγεια ή αρπάζει τ' άτακτα παιδιά...»*. Οι βαθιά ριζωμένες στερεοτυπικές αντιλήψεις δύσκολα ανατρέπονται, ιδιαίτερα όταν κάποιος/α όπως η Αννέζω ζει σε επισφαλείς συνθήκες, νιώθοντας συναισθηματική ανασφάλεια από τη στέρηση των αγαπημένων της και του οικείου περιβάλλοντός της.

Ο/Η μαθητής/-τρια, ανάλογα με τον παραστατικό του/της κύκλο και τον βαθμό αναγνωστικής ανταπόκρισης, μπορεί να εκφράσει συναισθήματα και σκέψεις που του προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου με τεκμηριωμένο τρόπο.